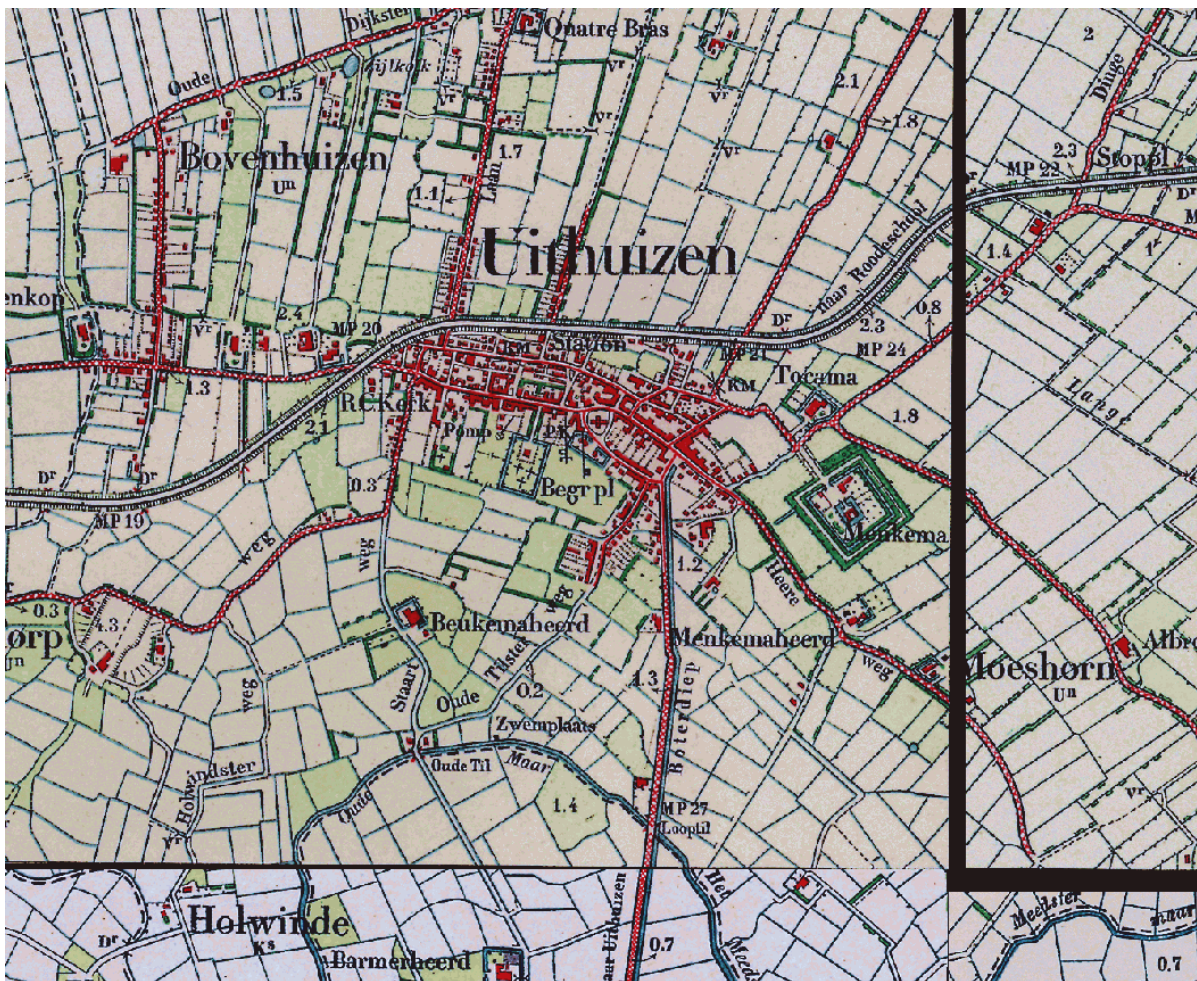

De Strip te Uithuizen (gemeente Eemsmond)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: Eemsmond

plaats: Uithuizen

toponiem: De Strip (Sportlaan)

bevoegd gezag: gemeente Eemsmond

opdrachtgever: gemeente Eemsmond

uiterste coördinaten: noord 240.416/602.733
noordoost 240.431/602.656
zuidoost 240.406/602.603
zuidwest 240.363/602.604

kaartblad: 3G

onderzoeksmeldingsnummer: 58682

beheer documentatie Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Eemsmond en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur M. de Jong MA

autorisatie drs. J. Molema

telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

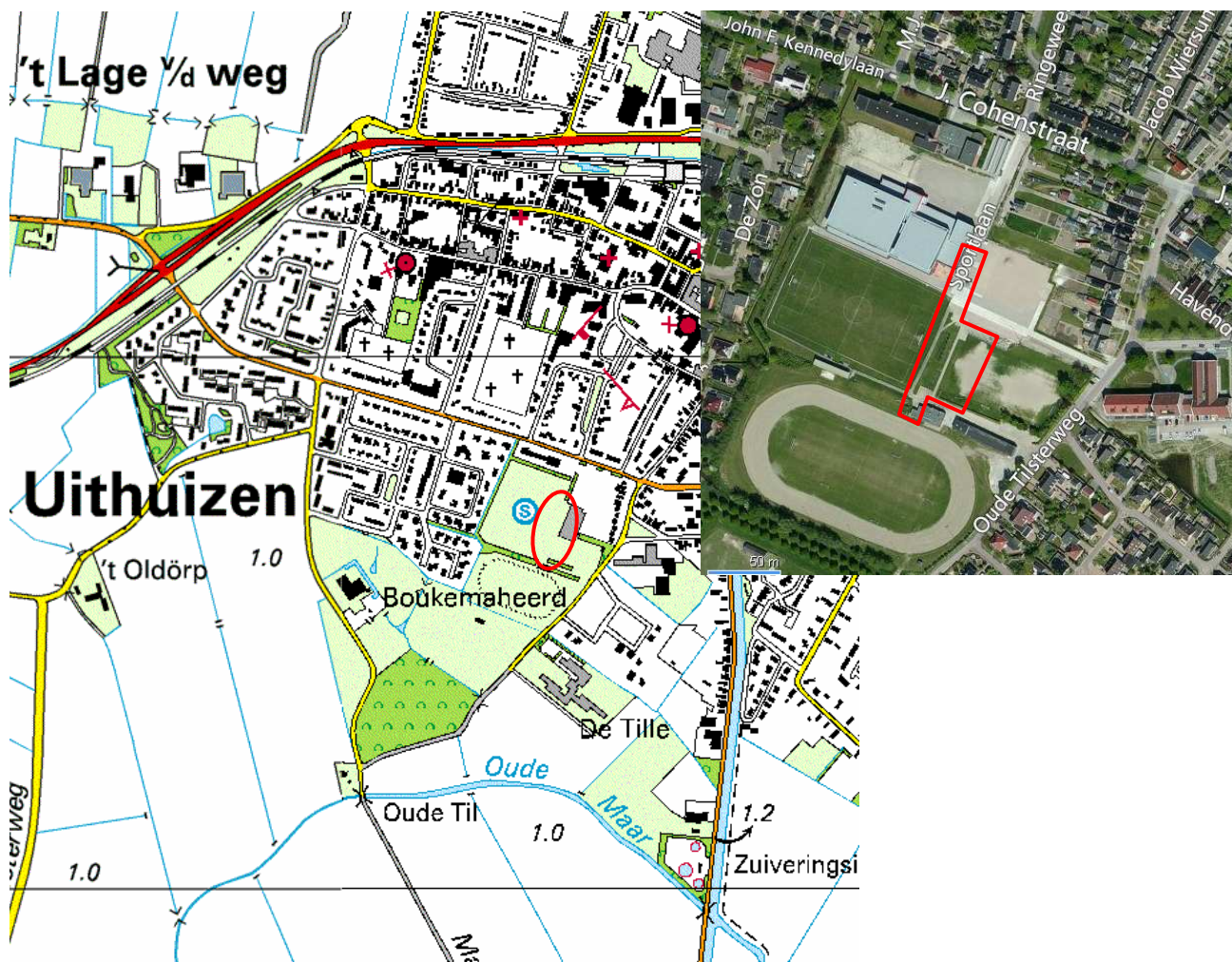

De Strip te Uithuizen (gemeente Eemsmond)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente Eemsmond, vertegenwoordigd door mw. R. Uilenberg, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie De Strip, gelegen aan de Sportlaan, te Uithuizen (zie figuur 1). Het planvoornemen behelst onder meer de aanleg van sport- en fitnessvoorzieningen, speeltoestellen, een speelheuvel met ingegraven bergingen en een buitentheater. Het gebied waar de ingrepen worden beoogd, wordt in dit bureauonderzoek verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: De Strip te Uithuizen op de topografische kaart (ANWB, 2004). In de inzet rechtsboven is een recent satellietbeeld van het plangebied en omgeving opgenomen. Het plangebied is globaal aangegeven met een rode omlijning.

Aardkundige en landschappelijke informatie

Het plangebied ligt aan de zuidzijde van Uithuizen. Uithuizen is in de negende of tiende eeuw gesticht op een haakvormige kwelderwal die rond het begin van de jaartelling ontstond. De haakvorm is veroorzaakt door de west-oost stroming van de zee in dit gebied (Schroor & Meijering, 2007). Op deze haakwal ontstond in de eerste of tweede eeuw na Chr. de wierde Oldörp. Het dorp Uthuson, zoals Uithuizen rond 1000 jaar na Chr. genoemd werd, is satellietbebouwing of een dochternederzetting (letterlijk: de uiterst gelegen huizen) van de wierde Oldörp.

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen (zie bijlage Fysisch geografische kaart) is het plangebied onderdeel van de bebouwde kom. De directe omgeving is echter benoemd als een kwelder- of

oeverwalachtige vlakte ligt (code Mv9). Ook het plangebied ligt hierop. De geomorfologische kaart laat een vergelijkbaar beeld zien, maar benoemt de ondergrond als een kwelderwal (code 3K31; bron: Archis). Ook op de Op de bodemkaart is een deel van het plangebied weergegeven als bebouwd gebied (zie bijlage Kaart archeologie). Het westelijk deel van het plangebied is gekarteerd als kalkrijke poldervaaggronden, bestaande uit lichte zavel (code Mn15A). Waarschijnlijk geldt dit voor het gehele plangebied.

Het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN) laat de wierden Oldörp (in het westen), Uithuizen en een recent aangelegde wierde direct ten oosten van Oldörp duidelijk zien (zie figuur 2). Het plangebied is lager gelegen op de kwelderwal. De reliëfverschillen binnen het plangebied zijn zeer gering; waarschijnlijk zijn de sportterreinen geëgaliseerd.

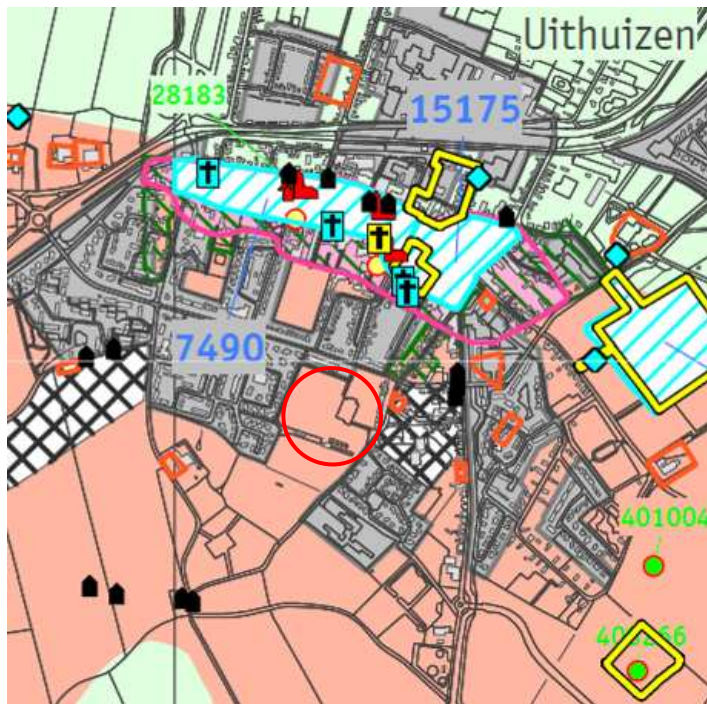
Figuur 2: Hoogteverschillen in de omgeving van Uithuizen (AHN2). Het plangebied ligt binnen de cirkel. Op het AHN2 zijn de bebouwing en begroeiing niet weggefilterd waardoor deze als verhoging zichtbaar zijn.

Archeologische en historische informatie

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), ook zijn uit het plangebied geen archeologische waarnemingen bekend. Iets ten noorden van het plangebied liggen de middeleeuwse dorpswierde van Uithuizen (AMK-terreinen 7490 en 15175) met ten oosten daarvan de laatmiddeleeuwse Menkemaborg (AMK-terrein 6604). Ten westen van het plangebied ligt de wierde Oldörp uit de Romeinse tijd (in Archis overigens gedateerd als vroegmiddeleeuws; AMK-terrein 457) en ten zuiden van het plangebied liggen een vroegmiddeleeuwse wierde (AMK-terrein 5173) en twee borgen uit de nieuwe tijd (AMK-terreinen 6254 en 7468). Iets ten zuiden van het plangebied, dicht bij het Oude Maar, is een Karolingische schijffibula (mantelspeld) gevonden (vondstmelding 419459).

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Eemsmond is aangegeven dat in het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt (Raap, 2008; zie figuur 3).

Legenda

- rood raster = Rijksbechermd AMK-terrein
- lichtblauw raster = geregistreerd AMK-terrein
- roze vlakken = begrenzing wierden
- gele omlijning = borgterrein
- oranje omlijning = boerderijplaats
- groen raster = historische kern
- groene cirkel met rode rand = Archis waarneming
- lichtroze = hoge verwachting
- lichtgroen = lage verwachting
- rode gebouwen = kerk
- geel vlak met zwart kruis = kosterie
- gele cirkel met rode rand = pastorie
- zwarte gebouwen = overige gebouwen
- rode pijl = opvallend perceel

Figuur 3: Het plangebied op de archeologische beleidskaart van de gemeente Eemsmond (RAAP, 2008). Het plangebied is globaal aangegeven met een rode cirkel.

Op de kadastrale minuut uit 1828 (gemeente Uithuizen, sectie E1) is te zien dat het plangebied destijds verdeeld was over meerdere percelen en in gebruik was als bouwland en weiland (zie bijlage Kadastrale minuut). De percelen behorende (qua eigendom) niet tot een boerderij. De noordelijke percelen waren van de medisch doctor Johannes Leonardus Mulder, de zuidelijke percelen waren eigendom van Martinus Ernestus Hofman, eveneens doctor van beroep. Iets ten oosten van het plangebied lag een bierbrouwerij (WatWasWaar & HisGIS).

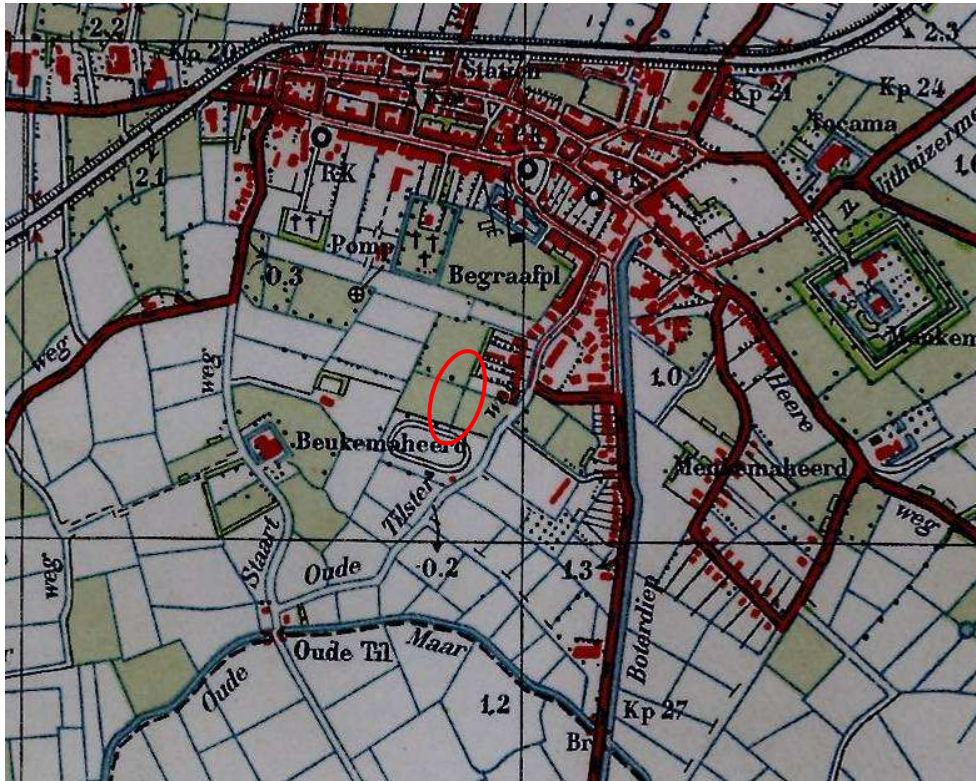
Op de topografische militaire kaart uit 1853 lijkt de situatie in het plangebied onveranderd te zijn ten opzichte van de kadastrale minuut. Op de Bonnekaart uit 1914 is aangrenzend, ten oosten van het plangebied bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf is echter nog onbebouwd. Op de topografische kaart uit 1934 is het perceel aangrenzend ten zuiden van het plangebied al ingericht als sportterrein (WatWasWaar). Vanaf het midden van de 20ste eeuw wordt de omgeving langzamerhand verder ingericht. Op de kaart van 1972 is voor het eerst een gebouw aangegeven, aangrenzend aan en mogelijk iets overlappend met het plangebied (WatWasWaar). Dit gebouw is inmiddels gesloopt (zie figuur 1).

Overweging en advies

Het plangebied ligt op een kwelderwal die aan het begin van de jaartelling is ontstaan. Uithuizen ontstond hier in de vroege middeleeuwen. In de omgeving van het plangebied is daarom rekening te houden met archeologische resten vanaf de vroege middeleeuwen.

Ten behoeve van het gebruik als sportterrein zal de bodem geëgaliseerd en aangepast zijn, waardoor de bovengrond verstoord is. Ook de aan het plangebied grenzende bebouwing, en de sloop daarvan, zal plaatselijk versterking hebben veroorzaakt. Deze strekt zich mogelijk uit tot in het plangebied.

Derhalve wordt de kans op intacte archeologische resten klein geacht. Vervolgonderzoek is vanuit archeologisch oogpunt niet nodig. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (de gemeente Eemsmond) en bij Libau.

Figuur 4: Uithuizen op de topografische kaart van 1934 (WatWasWaar). Het plangebied is globaal omlijnd.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut;
- Bonnekaart.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

Archeologische Monumentenkaart.

Archis, Archeologisch Informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

HisGIS Groningen (www.hisgis.nl).

Luchtfoto's (maps.google.nl en bing.com/maps).

Schroor, M. 1996. *De Atlas der Provinciëlanden van Groningen (1722-1736)*. REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Schroor, M. 1997. *De Atlas der Stadslanden van Groningen (1724-1729)*. REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Raap, 2008. *Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart gemeente Eemsmond*. RAAP-rapport 1732.

WatWasWaar, minuutplannen uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

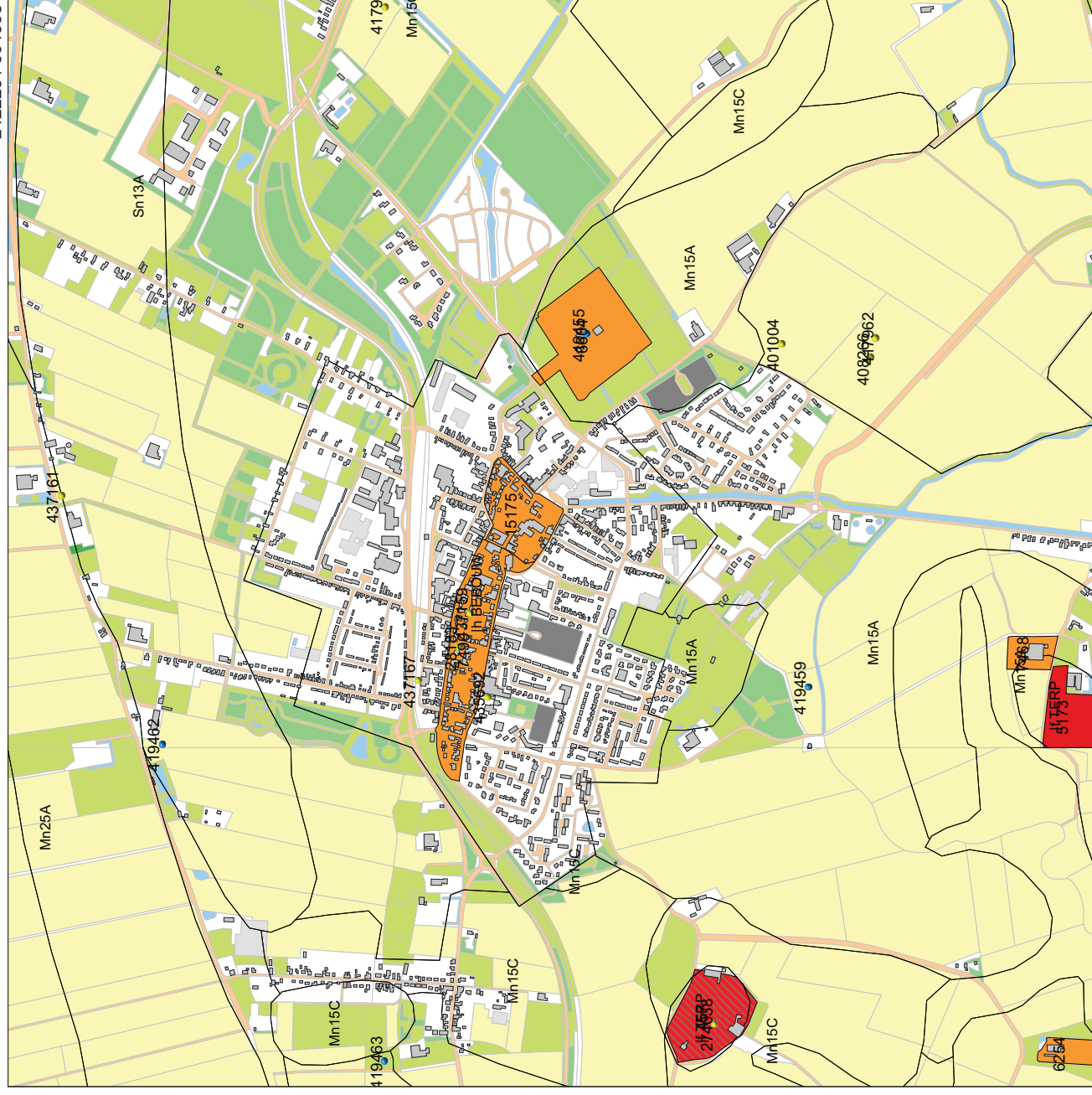

Kaart archeologie De Strip te Uithuizen (gemeente Eemsmond)

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en Archis

242225 / 604598

07-10-2013

Libau

Legenda

- VONDSMELDINGEN
    -
  - WAARNEWINGEN
    -
  - HUIZEN
    -
  - BODEM ((c)Alterra)
- ### MONUMENTEN
- archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zeer hoge archeologische waarde
  - zeer hoge arch waarde, beschermd
- ### TOP10 ((c)TDN)
- bebouwd gebied
  - doorgaande wegen
  - bos
  - bouwwand
  - weiland
  - boomgaard/kwekerij
  - heide
  - zand
  - begraafplaats
  - water
  - overig bodemgebruik

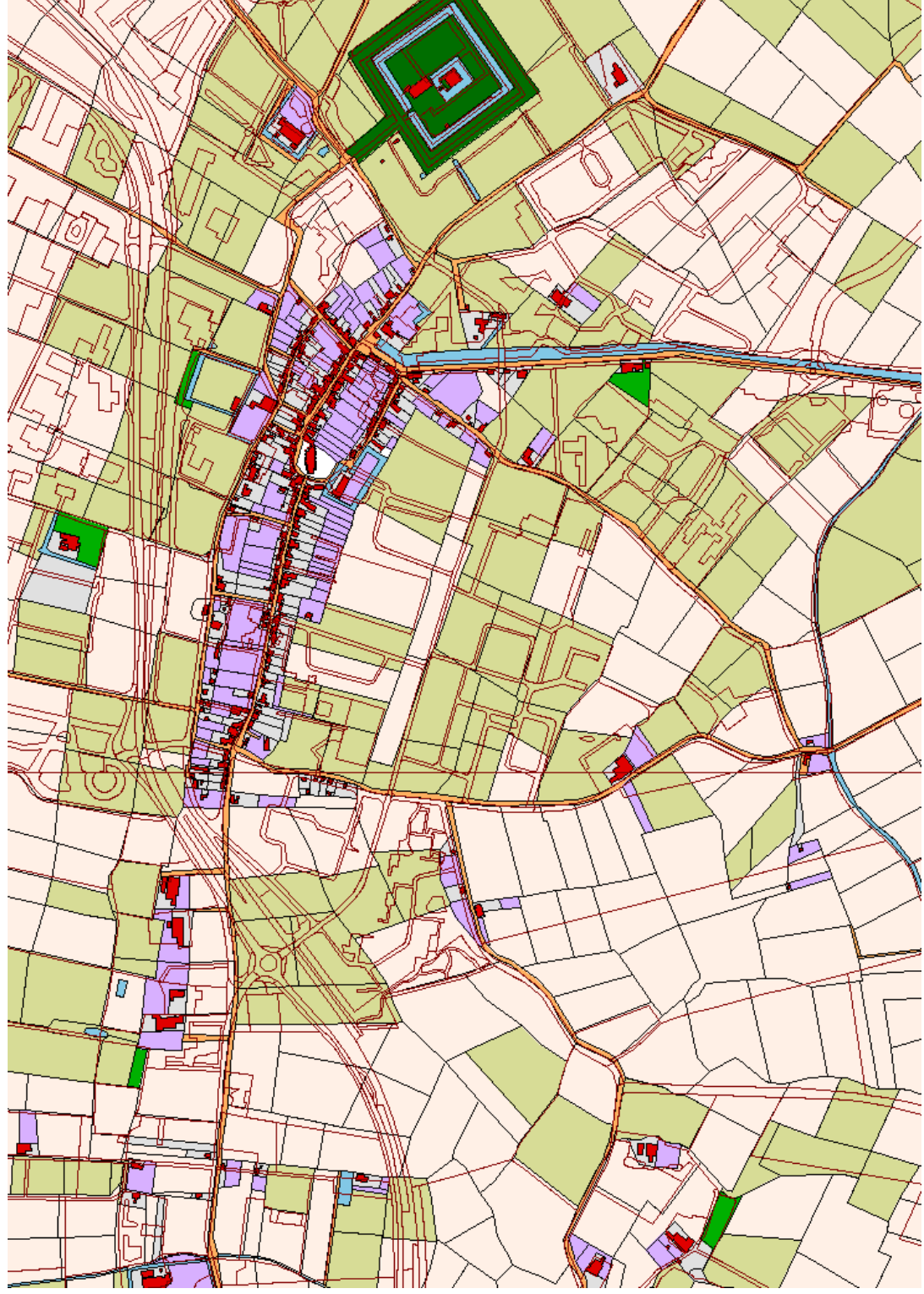
Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

238994 / 601368

Kadastrale minuut plangebied De Strip te Uithuizen met een projectie van de huidige perceelsgrenzen (HisGIS)

Het plangebied is globaal aangegeven met een rode omlijning

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: plangebied De Strip te Uithuizen

